

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Tisočletnica Metodova.

Vsak človek ima na svetu kako osebo ali stvar, katera se mu je na kakršnen si že bodi način prikupila in katero bolj ljubi kakor druge. Vsak narod ima svoje posebne može, ki imajo zanj velike zasluge, bodisi na političnem, cerkvenem, družbinskem ali književnem polju. Tudi slovinci imamo mnogo zaslužnih mož, ki so žrtvovali svoje delovanje za blagor in prosvetah našega naroda. In takim možem, ki so tako ljubili svojo domovino in nevednemu narodu toliko dobrega storili in ga branili pred navali sovražnih mu tujcev, takim možem dolžni smo hvale in časti. Če pa taki velikodušni možje darujejo vse svoje življenje in delovanje v prid ne samo nam Slovincem, ampak vsemu slovanskemu narodu, ki šteje okrog 100 milijonov duš, potem mora biti naša hvaležnost tolikanj večja, potem moramo se z velikim spoštovanjem spominjati njihovih blagih naklepov in jih častiti. In taka dva moža, ki sta si pridobila za ves slovanski narod nezmernih zaslug, sta naša slovanska apostelja sv. Ciril in Metod. Letos 6. aprila na velikonočni ponedeljek bode ravno tisoč let, kar je velikomoravski škof sv. Metod izdihnil svojo blago

dušo. Velikomoravska se je imenovala v devetem stoletju po Kristovem veliko kraljestvo, katero je slovanski knez Svetopolk ustanovil, in tukaj sem poklicana bila sta brata Konstantin (ki se je stopivši v samostan imenoval Ciril) in Metod, doma iz Grškega v Solunu, da bi našim pradedom oznanovale sv. vero. Seveda so naši očetje že v sedmem stoletju začeli zapuščati svoje malike in spoznavati pravega Boga, toda sv. vera se je vendar le slabo in počasi razširjevala, ker so jo prinašali našim pradedom nemški duhovniki, ki slovenske govorice niso dosti ali nič umeli in tako se niso lahko sporazumeli s Kristusovo vero. Ciril in Metod pa sta bila dobro zmožna staroslovenskega jezika, in njih mati bila je brž ko ne Slovenka. Ko sta tedaj ta dva sveta moža, polna božjega duha, začela med našimi pradedi oznanovati luč večne resnice, bila je kmalu krščanska vera v najlepšem cvetu! In koliko preganjalcev in sovražnikov sta imela naša sv. apostelja! Dvakrat popotovala sta v Rim k sv. očetju, da pokažeta svojo vero in vselej so jih papež s pohvalo odpustili in potrdili v veri! Take dolge poti bilo je treba delati zavoljo sovražnih Nemcev, ki so jih obdolževali krive vere! In kako se je vselej poka-

Podlistek.

Nekdaj in sedaj. (Dalje.)

Tvoj otrok je lačen; ali sam nimaš, kaj bi založil v svojej lakoti — tu potrkaš na vrata pri usmiljenih ljudeh. Težko je res, in sram te je, ali pomaga se ti vendar le: rešiš se gladu. Vsaka občina ima svoj ubožen zaklad, ta večjega una manjega, vsaj v hujših stiskah se pomaga. Koliko je pa po večih mestih naprav za revne, v katerih se oskrbujejo sirote, onemogli ubožci, bolniki in tako dalje. Z eno besedo: revščina je sicer huda ali povsod nahaja se še usmiljenih src, ki jo želé po moči olajšati; ubožstvo sicer boli, ali ni sramotno, ni zaničevano dandanes.

Pa je li bilo vedno tako? Revežev je bilo pač zmeraj dovolj — vedno veliko več, nego bogatinov; — pa kako se jim je godilo?

Popolno drugače kakor sedaj! Do reveža niso pred Kristusom imeli nikacega sočutja, nobenega usmiljenja, še več — zaničevali, studili so ga. Rimljani niso nikdar revščine imenovali drugače kakor: „umazano ubožstvo“, ter so trdili, da je za človeka sramotna, za to so želeli, da naj bi bežala tje v brezno peklensko. Rimski pesnik Virgil je pel, da je največja sreča njegova, ker na deželi ne vidi ubožcev. — Imenitni Grki so posebno radi videli, če so se na njihovih razuzdanih glediščih zaničevali ubožci, kako so z otroci vred zaviti v raztrgane cunje, ležé na gnjilej slami lakote zdihovali. — Plavt rimski pesnik je djal nekemu mladenču ta-le nauk: Ako beraču daš, da se naje in napije, storiš dvojno neumnost: sebi nekaj odtrgaš, to je nespamet, unemu pa pomagaš, da dalje v revščini živi, in tudi to je neumno.

Ljubi moj, iz tega lahko vidiš, da usmiljenja

zala njihova nedolžnost! Celo v ječi moral je Metod enkrat 3 leta sedeti, ker ga sovražni Nemci nikakor niso mogli trpeti! Tako so že takrat Nemci stiskali in preganjali Slované kakor jih še dandanes! Sv. Ciril je umrl v Rimu v samostanu, potem ko je bil za škofa moravskega posvečen. Njegove besede na smrtni postelji Metodu so bile: „Brate, ne pozabi Moravcev!“ In Metod je lepo spolnil obljubo svojemu svetemu bratu, in papež so ga zvolili za moravskega nadškofa. Na Velegradu imel je sv. Metod svoj sedež, od kodar je delil in širil svojim ovčicam krščansko vero. Na Velegradu umrl je tudi ta sveti mož, in sv. cerkev proglasila je oba brata za svetnika. In kako zna spoštovati slovanski narod svoja aposteljna, kako jih časti, to pokazal bode zopet letos na Velegradu na Moravskem. Pa ne samo krščansko vero, sta prinesla, tudi črke izumil je sv. Ciril in spisal sta našim očetom v domači govorici sv. pismo in druge svete bukve, in podučevala sta jih v jeziku, kakeršnega se je vsak naučil od svoje matere, to je v slovenskem jeziku.

Če imata sv. Ciril in Metod toliko zaslug za naš tlačeni narod, potem ju po pravici častimo! In res! Ves širni slovanski svet, ki sega od Sumave do skrajnega konca Azije, od jadranskega morja in balkanskega poluotoka do ledene morja, ves ta svet misli letos poslati in že poslati sv. aposteljna. Celo letošnje leto praznovalo bode tisočletnico Metodove smrti in marsikateri pobožni in zavedni Slovan, katerega ne ovira daljava ali kaka druga zadrega, romal bode tja gori na Moravsko, na veleslavni Velegrad, ta „slovanski Betlehem“, od koder sta našim pradedom oznanovala sv. brata Solunska krščansko vero. Mi pa, ki ne moremo potovati na oni sveti kraj, povzdignimo svoje oči proti

pred Kristusom ubožec ni našel, marveč bil je sramotén, zaničevan, sovražen in preganjan.

Se li potem ne godi tebi zopet desetkrat bolje, kakor unim trpinom med neverniki?

Posebno hudo je dolžnikom, ki ne morejo dolgov plačati. O pač res! Kako gorka solzica se utrne v očesu tudi trdnemu možu, ko se mu zaradi dolgov proda koristna kravica, potrebni voliči, ali celo rojstna hiša s poljem vred, katerega je obdelaval toliko let v potu svojega obraza! Kako pa še le zdihuje mehka žena in rahla deca, ko se tako požene po svetu s trebuhom za kruhom. Trda je taka sila! Ali najhujša še ni. Zgubil si sicer premoženje, ali s pridnostjo si ga vnovič pridobiš; zgubil si posestvo, ali tebi in tvojim otrokom se ne sme nič žalega zgoditi.

Kako je bilo pa nekdanj z dolžnikom?

nebesom in molimo: „Sv. Ciril in Metod, prosita za nas!“

Iz državnega zbora.

Gospod Pfeifer, naš dolenski poslanec se je na Dunaji v državnem zboru za nas Dolenjce tako-le potegnil, kazaje pobito polje narodnega gospodarstva na Dolenjskem rekoč:

„Žalibog, da je grozovita huda ura moje domovino, kranjsko deželo že več let zaporedoma obiskovala in pustošila, posebno je pa po Dolenjskem toča hudo, hudo razsajala, vsled ktere je blagor delavnega naroda giniti jel in revščina od dne do dne raste. V minulem poletju vsula se je gosta toča, ko golobje jajca debela čez več občin po Dolenjskem. Pobila je po Cerkljah po Krškem in okoli sv. Križa. Drevje je tako oklestila, da je brstje od njega letelo ter skorja in ljub vse križem od debel visela. Široke ravani z bogatimi vinogradi spremenile so se v nekaj trenutkih v zimske livade, kajti o vročem poletju pokrivala jih je ledena toča čez in čez na debelo, kakor bi bil padel zgodnji sneg. Pridelki žita in sena, sadja in vina bili so deloma popolnoma uničeni. Posebno so pa nekteri vinogradi tako izdelani, da leta in leta ne bo nobenega vžitka ondi.

Več kakor 1200 posestnikov je bilo poškodovanih in večina od tistih je silno potrebna.

Glas revščine teh nesrečnikov segel je do prestola Njihovega Veličanstva, ki je daroval 1000 gold. za prvo potrebo, kranjski deželni zbor jih je pa z 1500 gld. podprl. Če tudi ste omenjeni svoti jako dobrodošli poškodovanim, vendar niste še zadosti veliki, da bi nesrečnim poljedelcem korenito pomagali.

Zastopniki tistih občin obrnili so se tega meseca s prošnjo do visoke c. k. deželne vlade,

Ako ni mogel plačati, prodali so ga za sužnja, ga uklenili kot sužnja, topli, bičali kot sužnja, ga sožgali ali ob glavo djali. — Tako se tebi ne godi.

Kaj pa, ako je bil več upnikom dolžan? Grozna je bila v tej reči postava: tak nesrečen dolžnik naj se razseka na kose, in vsak upnik naj dobi svoj kos. Tako je velevala rimska postava. — Predragi Dolenjci, ako bi to še dandanes veljalo, koliko izmed vas bi bilo že doslej razkosanih — po trdih, neusmiljenih upnikih!

Nepopisljivo trdosrčnost! praviš, kaj tacega bi si ne bil mogel misliti! — Verjamem. Ali še bolj čudno pa je, da niso bili ljudje neusmiljen trdosrčni le do tujih ampak celo do lastne krvi. —

Ubog siromak si, raztrgana obleka te morda pokriva; a pod ljuknastim plaščem ti vendar bije ljubeče srcé. Otroka svojega ljubiš ravno tako ali

da naj jim dovoli podporo iz državnega zaklada za nakup semen in za podporo ljudi, ki si sami nič prislužiti ne morejo.

Ker je znano, da kranjska deželna vlada ponesrečenih prebivalcev v enakih slučajih ni še nikjer brez pomoči pustila, se pač smemo nadejati, da se bo tudi sedaj ozirala na omenjeno prošnjo, ako se to že ni zgodilo, ter bo zahtevala potrebne podpore iz državnega premoženja.

Ker so na Dolenjskem prav tiste razmere, kakor jih današnji načrt postave za poškodovane kraje po Dolenji Avstriji, Moravskem in po Sleziji omenja, imel sem za svojo dolžnost omeniti na tem mestu na dolenjske nezgode, ker se nadjam, da se bo cesarska vlada in poslaniška zbornica usmilila nesrečnih Dolenjcev in im bota po možnosti pomagala.

Kaj naj bodo vaši sinovi, kmetje ali rokodelci?

Na to vprašanje je kratek odgovor: oboje. Kako to? Glejte, kmet, morebiti sam težko živi, pa ima še več otrok. Kaj naj stori z dekleti, o tem ne moremo druzega reči, kakor to, da naj jih zredi v božjem strahu, lepo v kršanskem duhu, da bodo obvarovale svojo nedolžnost. Fante pa dajte, kedar dokončajo šolo rokodelstva se učiti. Z rokodelstvom sicer dan danes tudi ni več tak zaslužek, kakor nekdanj; toda priden, spreten in varčen rokodellec še gotovo zmirom bolje izhaja, kakor slab, zadolžen kmet. Če se je tvoj deček v 4—5 letih dobro izučil rokodelstva, že ti je velika skrb odvzeta. Dokler mladenič še ni prost vojaščine služi naj za pomagača. Ali potem pa postane lahko precej sam mojster. Zdaj pa potrebuje očetove pomoči. Ker je do zdaj stariše le malo stal, mogoče jim bode, da mu dajo nekaj

pa še bolj kakor imeniten gospod, ki se dragoceno oblači. Kaj pa nekdanj; je li bilo vedno tako? Ne! celo očetovo ljubezen do svojega deteta je zamorila neverna trdosrčnost. Grozna je bila navada: očetje so morili lastne otroke. Oče je imel vso oblast nad otrokom, sprejel ga je ali pa zavrgel — kakor mu je bilo ljubo. Smel ga je prodati za sužnja ali izpostaviti v gozdu divjim zverém, vreči ga psom, utopiti v vodi, ako mu je bil odveč! Ljubi moji otroci, ki to slišite, koliko izmed vas bi jih več ne živelo, ako bi se godilo še tako, kakor se je pred dva tisoč leti. Sedaj morajo stariši skrbeti za vas, morajo vas rediti, oblačiti, če bi tudi bili bolehní, slabotni; ne smejo vas zavreči, ko bi jim bili vi še tako odveč. Grozno bi bili kaznovani po postavi, ako bi storili z vami kaj tacega, kakor so delali nekdanj neverniki; postava sama skrbi za vas.

podpore, da bode lažje samostalen, da si nakupi potrebnega orodja, da se založi z blagom za rokodelstvo potrebnim. V večjih krajih utegne imeti mojster toliko dela, da se živi od samega rokodelstva; po vaséh že ni vsikdar toliko zaslužka. Zato pa morajo gledati taki rokodelci, da omislijo poleg lastne hišice še malo zemljišča. Oboje bode po tem že rokodelca in njegovo družinico redilo. Žalostno je pa nasprotno po ónih krajih, kjer ljudje nimajo ne dovolj zemlje, ki bi jih redila, in ki ne znajo tudi nobenega rokodelstva ne. Po Dolenjskem je veliko hišic, kjer stanuje le siromaštvo. Ljudje mislijo, da jih bode sama bajtica redila — zato pa dostikrat kradejo taki bajtari, zlasti po zimi, ko ne dobé dela po polji in vinogradih. Zatoraj še enkrat svetujemo našim ljudem: Dajte svoje dečke rokodelstva se učiti, da bodo enkrat gotov kruh imeli.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu.

Za Slovence v bližnji Istri je še zmeraj slabo. Lahi pa, ki škilijo v Laško kraljestvo, počno, kar hočejo. Neki Slovenec je zaupil: „Živili Slovenci!“ v Bujah, ko so Lahi svoje laške burke vganjali — in zato so ga skoraj zaprli.

Štajerski poslanec Raič se je v državnem zboru izvrstno potegnil za domači slovenski jezik, ki se posebno po Štajerskem v šoli in drugod še vedno zatira. Da bi le ne bil govoril gluhim ušesom!

Našega presvitlega cesarjeviča Rudolfa in njegovo soprogo Štefanijo na njunem popotovanju sprejemajo povsod z veseljem in največjo častjo. Tako se je godilo v Damasku, velikem mestu, ki je severno od Jeruzalema, tako je sedaj tudi na Grškem. Še celo ubogi Črnogorci obetajo, da

Kaj? ali pa nekdanj ni bilo tako? Kaj so pa takrat postave velele? — Ne le, da niso branile življenja otrokom; ne le, da niso kaznovale neusmiljenih očetov, ampak postave same so zapovedovale otroke moriti, ako niso bili zdravi in krepki. Najmodrejši možje tedajnih časov pa so to potrjevali, češ, da je dobro in modro slabotne dece znebiti se. Grški postavodajalec Likurg je zapovedal slabotne otroke izpostaviti na gori Fajgetu, da poginejo, ali da jih zverina požre. Rimska postava je velevala: „slabotnega otroka naj oče hitro umori!“ Modrijan Seneka je pisal: Ubijemo steklega psa, divjega bika, utopimo pa svoje otroke, ako so slabotni ali pokvečeni. Tega pa ne delamo iz jeze, ampak je pametno, da se nepotrebnega in nekoristnega znebimo“.

(Dalje prih.)